

ΗΡΑΚΛΗΣ ΠΑΛΗΑΣ

ΤΑ ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

*Εργασία στα πλαίσια της Θεματικής Ενότητας
«Εισαγωγή στην Εκπαίδευση Ενηλίκων» του ΕΑΠ*

Αθήνα 2012

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<u>ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ</u>	σελ. 2
<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	σελ. 2
<u>ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΘΕΜΑΤΩΝ</u>	σελ. 3
<u>ΘΕΜΑ Α: ΤΑ ΕΜΠΟΔΙΑ, ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ</u>	
<u>ΕΝΗΛΙΚΩΝ</u>	σελ. 3
<u>ΘΕΜΑ Β</u>	
<u>Β.1.α) ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ</u>	
<u>ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΖΟΥΣΑΣ ΜΑΘΗΣΗΣ</u>	σελ. 5
<u>Β.1.β) ΣΤΑΔΙΑ ΔΙΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ</u>	
<u>J. MEZIRROW</u>	σελ. 7
<u>Β.2: ΕΜΠΟΔΙΑ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΗΣ</u>	
<u>ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ</u>	σελ. 8
<u>ΕΠΙΛΟΓΟΣ</u>	σελ. 10
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	σελ.10

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Τα εμπόδια στην εκπαίδευση ενηλίκων, ο τρόπος που την επηρεάζουν και ποια από αυτά ανακύπτουν κατά τη διαδικασία του κριτικού στοχασμού και αυτοστοχασμού, με βάση τη Θεωρία της Μετασχηματίζουσας Μάθησης κατά τον J. Mezirow, στα στάδια της στοχαστικής επεξεργασίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα εργασία, στα πλαίσια της Θεματικής Ενότητας «Εισαγωγή στην Εκπαίδευση Ενηλίκων» του ΕΑΠ, θα αναπτύξουμε τα παρακάτω θέματα:

ΘΕΜΑ Α

Αφού προσδιορίσουμε και ομαδοποιήσουμε ανά κατηγορία τα εμπόδια που παρουσιάζονται στην εκπαίδευση ενηλίκων, τα οποία πρέπει να αντιμετωπισθούν κατάλληλα, θα δούμε πώς αυτά επηρεάζουν τη μαθησιακή διεργασία, που συνήθως δεν είναι απρόσκοπτη.

ΘΕΜΑ Β

Με βάση τη Θεωρία της Μετασχηματίζουσας Μάθησης, η οποία αποτελεί μια από τις σημαντικότερες σύγχρονες θεωρίες στην Εκπαίδευση Ενηλίκων, θα δούμε:

B.1 Ποιες είναι οι βασικές παραδοχές της Θεωρίας αυτής και ποια τα στάδια στοχαστικής επεξεργασίας ενός ζητήματος, σύμφωνα με τον J. Mezirow

B.2 Ποια από τα εμπόδια που παρουσιάζονται στην εκπαίδευση ενηλίκων, όπως θα τα προσδιορίσουμε στο πρώτο θέμα της εργασίας αυτής, είναι πιθανό να ανακύψουν κατά τα στάδια της στοχαστικής επεξεργασίας, στη διαδικασία του κριτικού στοχασμού και αυτοστοχασμού.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΘΕΜΑ Α

«Κατά τη μαθησιακή διαδικασία στην εκπαίδευση ενηλίκων, η οποία δεν είναι συνήθως απρόσκοπτη, παρουσιάζονται ποικίλα εμπόδια και φραγμοί στη μάθηση. Αν αυτά δεν αντιμετωπισθούν κατάλληλα είναι πολύ πιθανό η εκπαίδευση αυτή να καταστεί αναποτελεσματική ή ακόμη και να οδηγήσουν τον ενήλικα εκπαιδευόμενο στη διακοπή της συμμετοχής του στο πρόγραμμα εκπαίδευσης. (Κόκκος Α. 2008)

Όλοι οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι έχουν βιώσει φραγμούς κατά τη διάρκεια της μαθησιακής τους διεργασίας. Τα εμπόδια που παρουσιάζονται δεν επιτρέπουν στο άτομο, να κατακτήσει νέες γνώσεις, να αναπτύξει νέες δεξιότητες, νέες αξίες, και συμπεριφορές. Αυτό, σύμφωνα με τον Α. Rogers (1998), είναι πολύ φυσικό να συμβαίνει, αφού είναι συνυφασμένο με τη φύση του ανθρώπου.

Η Patricia Cross στη μελέτη της *“Οι ενήλικοι ως εκπαιδευόμενοι”* (όπ αν. Rogers 1998), εντόπισε τρία βασικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι και αυτά εξαρτώνται από την κατάσταση των εκπαιδευομένων, τα μαθησιακά προγράμματα και τους εσωτερικούς φραγμούς και τη στάση που έχουν οι εκπαιδευόμενοι τους ως προς τον ίδιο τους τον εαυτό.

Εμπόδια στη μάθηση είναι όλοι οι παράγοντες που δυσκολεύουν, με διάφορους τρόπους, τη μαθησιακή διαδικασία και σύμφωνα με τον Rogers (1998), αυτά τα εμπόδια στη μάθηση ενηλίκων κατατάσσονται, ανάλογα με τις αιτίες από τις οποίες προκύπτουν, σε τρεις βασικές κατηγορίες:

- Ως προς την οργάνωση της μαθησιακής διαδικασίας και τα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Η κακή οργάνωση και ο σχεδιασμός των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, η έλλειψη στόχων και ο λάθος συντονισμός, έχουν αρνητικά αποτελέσματα κατά την εφαρμογή του εκπαιδευτικού προγράμματος στην μαθησιακή διαδικασία της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Εξάλλου αν τα προγράμματα, ως προς το περιεχόμενο, δεν είναι κοντά στα ενδιαφέροντα της ομάδας ούτε σωστά οργανωμένα και επιπλέον υπάρχει δυσκολία πρόσβασης σε αυτά, θα ατονήσει το ενδιαφέρον των εκπαιδευόμενων με ότι αρνητικό αυτό συνεπάγεται για την απρόσκοπτη συνέχιση της μαθησιακή τους διεργασίας.

Άλλοι παράγοντες, σε αυτή την κατηγορία, που παίζουν σημαντικό ρόλο ως εμπόδια στην διεξαγωγή της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι οι ακατάλληλοι και αφιλόξενοι χώροι διδασκαλίας, η ζέστη, το κρύο, η απουσία ενός ήρεμου περιβάλλοντος, η καθαριότητα, τα ανεπαρκή εποπτικά μέσα, οι ακατάλληλοι και αφιλόξενοι χώροι διδασκαλίας κα.

- Οι κοινωνικές υποχρεώσεις και τα καθήκοντα των ενηλίκων εκπαιδευόμενων

Αν στο σχεδιασμό ενός προγράμματος εκπαίδευσης ενηλίκων δεν ληφθούν υπόψη η έλλειψη ελεύθερου χρόνου, επειδή ο ενήλικας εκπαιδευόμενος έχει αυξημένες επαγγελματικές, οικογενειακές, κοινωνικές και άλλες υποχρεώσεις, θα προκύψει ένα πολύ σημαντικό εμπόδιο στη συμμετοχή του και είναι πολύ πιθανόν αυτό να έχει ως αποτέλεσμα ακόμη και την εγκατάλειψη του προγράμματος.

- Εσωτερικά εμπόδια τα οποία απορρέουν από την προσωπικότητα των ατόμων, όπως τα αναφέρει ο Rogers A. (1998), και είναι:

- Οι προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες που διαθέτουν οι ενήλικοι. Το γεγονός ότι γνωρίζουν ήδη αρκετά για το αντικείμενο που θα σπουδάσουν, τους δυσκολεύει να απαγκιστρωθούν από την παγιωμένη γνώση και τις αντιλήψεις τους.
- Οι προκαταλήψεις και η βεβαιότητα για την πραγματικότητα που έχει παγιώσει ο κάθε ενήλικας δημιουργούν ένα φόβο στο να αναλύσουμε κάτι που πιστεύουμε επειδή δεν θέλουμε αυτό να αλλάξει.
- Οι μηχανισμοί παραίτησης, με κυριότερο τη φυσική παραίτηση, όπου ο εκπαιδευόμενος διακόπτει την παρουσία του και κατά συνέπεια τη συμμετοχή του στο πρόγραμμα εκπαίδευσης ενηλίκων που παρακολουθεί.
- Η απομάθηση, κατά την οποία, ο εκπαιδευόμενος, πρέπει να "ξεμάθει" ότι ήδη γνωρίζει προκειμένου να κατακτήσει τη νέα γνώση.

- Συναισθηματικοί και ψυχολογικοί παράγοντες, όπως είναι το άγχος, οι συναισθηματικές δυσκολίες, οι μηχανισμοί αυτοάμυνας και οι αλλαγές στάσεων αποτελούν εμπόδια στην εκπαίδευση ενηλίκων. Το άγχος είναι ένα κυρίαρχο χαρακτηριστικό της πλειονότητας των ενηλίκων εκπαιδευομένων και παρουσιάζεται σε κάποια φάση της εκπαίδευσής τους. Έχει πολλά αίτια και είναι σύνθετο φαινόμενο, αφού αποτελείται από το φόβο του εκπαιδευόμενου για τις πολλές απαιτήσεις στις οποίες πρέπει να ανταπεξέλθει, αφενός και αφετέρου από την ανησυχία ότι δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του.
- Οι αλλαγή στάσεων των ενηλίκων είναι ίσως η μεγαλύτερη δυσκολία αλλά και μια μεγάλη πρόκληση που καλείται να ξεπεράσει ο εκπαιδευτής ενηλίκων.

Στις πηγές της συναισθηματικής δυσκολίας αναφέρουμε το φόβο αποτυχίας και την απροθυμία να δεχθούμε τις νέες μεθόδους μάθησης, ενώ στους μηχανισμούς αυτοάμυνας ο εκπαιδευόμενος δυσκολεύεται να αντιμετωπίσει κάποιες απαιτητικές καταστάσεις που παρουσιάζονται. Μία πολύ σημαντική δυσκολία επίσης στην εκπαίδευση ενηλίκων είναι η αλλαγή και κυρίως η τροποποίηση στάσεων.

Όλα αυτά τα εμπόδια όταν παρουσιάζονται στην εκπαίδευση ενηλίκων, είναι δυνατό να λειτουργήσουν ως τροχοπέδη στην εκπαίδευσή τους ή ακόμη και να οδηγήσουν στη διακοπή της συμμετοχής τους σε αυτήν. Είναι όμως δυνατό να λειτουργήσουν καταλυτικά, έτσι ώστε η εκπαίδευση να έχει τα καλύτερα αποτελέσματα. Αυτό εξαρτάται από το πόσο αυτά τα εμπόδια, που αναφέραμε σε κάθε μία από τις τρεις κατηγορίες, λαμβάνονται σοβαρά υπόψη κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων. Η απουσία τους ή η παρουσία τους μπορεί να διευκολύνει και να συμβάλει στην απρόσκοπτη και αποτελεσματική μαθησιακή διεργασία της εκπαίδευσης των ενηλίκων.

ΘΕΜΑ Β

B.1.α) Οι βασικές παραδοχές της Θεωρίας της Μετασχηματίζουσας Μάθησης

Ο τρόπος που ο κάθε ένας βλέπει την πραγματικότητα είναι διαφορετικός και εξαρτάται από τα διαφορετικά βιώματα που έχει το άτομο από την οικογένεια, το σχολείο, την εργασία του κα. Ο κάθε ένας είναι διαφορετικός και μοναδικός και κάποιες αντιλήψεις του είναι μερικές φορές εσφαλμένες.

Από τη δεκαετία του 1960 ήδη είχε γίνει αντιληπτό από τους ειδικούς ότι ο τρόπος που μαθαίνουν οι ενήλικοι, είναι διαφορετικός από ότι συμβαίνει στους ανηλίκους (Κόκκος Α. 2008). Το ίδιο συμβαίνει και με το σκοπό της εκπαίδευσης τους, που είναι διαφορετικός για τις δύο αυτές κατηγορίες εκπαιδευομένων.

Αυτό που είναι σημαντικό στην εκπαίδευση των ενηλίκων είναι να καταλάβει ο ίδιος ο εκπαιδευόμενος ποιες είναι οι εσφαλμένες αντιλήψεις του και μέσα από τον κριτικό στοχασμό να τις αναθεωρήσει και να κατακτήσει τη νέα γνώση και τις νέες στάσεις αφού πρώτα αναθεωρήσει βασικά θέματα.

Η διαδικασία του κριτικού στοχασμού γίνεται πιο εύκολη και λειτουργική για τον ενήλικα εκπαιδευόμενο όταν υπάρχει αλληλεπίδραση και με άλλα άτομα μέσα στην ομάδα. Επίσης ο στοχασμός γίνεται ευκολότερος για το άτομο όσο περνά η ηλικία του εφόσον ασκείται σε αυτόν και παράλληλα αποκτώντας εμπειρία μέσα από τη συμμετοχή του σε αυτή τη διαδικασία.

Ο J. Mezirow, πρώτος έθεσε τα θεμέλια μιας κριτικής θεωρίας για την ενήλικη μάθηση και εκπαίδευση και με τα πρώτα του βιβλία, από το 1990, όρισε τη θεωρία του ως *«θεωρία της Μετασχηματίζουσας Μάθησης» μιας κριτικής θεωρίας για την ενήλικη μάθηση και εκπαίδευση.* (Κόκκος Α. 2008)

Με τη θεωρία αυτή ο J. Mezirow (1981) υποστηρίζει ότι η εμπειρία αποτελεί τη βάση κάθε μάθησης, που γίνεται μέσω του κριτικού στοχασμού πάνω στην εμπειρία. (οπ αν. Rogers A. 1999)

Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή η μάθηση στους ενηλίκους δομείται με βάση την προϋπάρχουσα γνώση και τις εμπειρίες που μετασχηματίζονται σε νέα γνώση. *«Βασική, επομένως, αρχή, πάνω στην οποία στηρίζεται το μοντέλο της μετασχηματιστικής μάθησης, είναι ο μετασχηματισμός των οπτικών, δηλαδή, του τρόπου με τον οποίο οι ενήλικες ερμηνεύουν, νοηματοδοτούν και αναδομούν τις εμπειρίες της ζωής τους».* (Κοντάκος Α. – Γκόβαρης Χ. 2006, σελ 33)

Έτσι, με δεδομένο ότι ο κάθε ένας αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα με διαφορετικό τρόπο και έχει μια παγιωμένη αντίληψη, μπαίνει στη διαδικασία, επανεξετάζοντας τις απόψεις και αντιλήψεις που έχει και σκεπτόμενος κριτικά να

αναπτύσσει την ικανότητα να αναθεωρεί όσα γνώριζε και να σχηματίζει νέες γνώσεις και σύγχρονες στάσεις.

«Ο Mezirow θεωρεί ότι το μέσον για να επιτευχθούν τα παραπάνω είναι ο στοχασμός, που τον ορίζει ως διεργασία επανεξέτασης των αντιλήψεων και αξιών με βάση τις οποίες κατανοούμε την πραγματικότητα και δρούμε» (Mezirow J. 2000 1^ο κεφ., όπ αν. Κόκκος Α. 2008 σελ. 78)

Ο κριτικός στοχασμός και αυτοστοχασμός, κατά τη θεωρία της Μετασχηματίζουσας Μάθησης, είναι μια σημαντική εμπειρία μάθησης. Είναι δυνατό να εφαρμοστεί και στο σχολείο ως μεταρρυθμίζουσα μάθηση, αλλά ο κριτικός στοχασμός έχει πρωτεύουσα σημασία και είναι ολοκληρωμένος μόνο στην εκπαίδευση ενηλίκων.

B.1.β) Τα στάδια διεργασίας της στοχαστικής επεξεργασίας ενός ζητήματος σύμφωνα με τον J. Mezirow

Ο Mezirow J. (1991, 2000), (όπ αν. Κόκκος Α. 2008 σελ 79) προτείνει, στα πλαίσια ενός προγράμματος εκπαίδευσης ενηλίκων, η διεργασία για την ανάπτυξη της στοχαστικής επεξεργασίας ενός ζητήματος να γίνεται σύμφωνα με τα παρακάτω στάδια:

1. Πρώτα γίνεται από τους εκπαιδευόμενους προσδιορισμός της προβληματικής κατάστασης και στη συνέχεια
2. αυτό-διερεύνηση των συναισθημάτων που απορρέουν από αυτήν, όπως είναι ο φόβος, η ντροπή, η ενοχή, κá. Μετά μέσα στην ομάδα και αφού γίνει
3. κριτική εξέταση παραδοχών που απορρέουν από την προβληματική κατάσταση, γίνεται ο επαναπροσδιορισμός τους και αναζητούνται εναλλακτικοί τρόποι και λύσεις.
4. Προκειμένου να συνεχιστεί η μετασχηματίζουσα διεργασία βεβαιώνεται ότι υπάρχει, ως προς αυτό, συμφωνία όλων των μελών της ομάδας.
5. Τώρα ανοίγει το πεδίο για νέες επιλογές ρόλων στην ομάδα, σχέσεων και δράσεων και αφού συζητηθούν και δοκιμαστούν όσα σχέδια προτείνουν τα μέλη της ομάδας καταλήγουν στη
6. διαμόρφωση ενός σχεδίου δράσης.

7. Μέσα από αυτή τη διαδικασία κατακτούνται νέες γνώσεις και δεξιότητες που είναι απαραίτητες για να γίνουν πράξη τα νέα σχέδια.
8. Επόμενη φάση είναι η πειραματική δοκιμασία στην πράξη νέων ρόλων.
9. Στη συνέχεια είναι το στάδιο όπου οικοδομούνται οι ικανότητες και η αυτοπεποίθηση για τους νέους ρόλους. Εδώ να τονίσουμε τη σημασία που έχει η ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης.
10. Μέσα από όλες αυτές τις διαδικασίες που έγιναν με τη μέθοδο ανάπτυξης της στοχαστικής επεξεργασίας ενός ζητήματος στο πλαίσιο ενός εκπαιδευτικού προγράμματος όπου συμμετείχαν ενεργά οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι, όλα τα παραπάνω αποτελέσματα ενσωματώνονται στη ζωή των συμμετεχόντων.

B.2: Εμπόδια που παρουσιάζονται στα στάδια της στοχαστικής επεξεργασίας

Στη συνέχεια θα εξετάσουμε ποια από τα εμπόδια, που προσδιορίσαμε στο πρώτο θέμα της εργασίας αυτής και παρουσιάζονται στην εκπαίδευση ενηλίκων είναι πιθανόν να ανακύψουν κατά τα στάδια της στοχαστικής επεξεργασίας κατά τη διαδικασία του κριτικού στοχασμού και αυτοστοχασμού.

Οι προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες που διαθέτουν οι ενήλικοι, λόγω της εμμονής που συνήθως παρουσιάζουν σε αυτές, αποτελούν ένα σοβαρό εμπόδιο κατά το πρώτο στάδιο της στοχαστικής επεξεργασίας ενός ζητήματος, σύμφωνα με τον J. Mezirow J.

Ας μη ξεχνάμε εξάλλου ότι «Οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι έχουν ήδη επενδύσει συναισθηματικό κεφάλαιο για αυτή τη γνώση και εμπειρία» (Rogers A. 1998, σελ. 277). Επειδή σε αυτή τη φάση γίνεται από τους εκπαιδευόμενους ο προσδιορισμός της προβληματικής κατάστασης και καλούνται σκεπτόμενοι κριτικά να διερευνήσουν, μέσα στην ομάδα, τρόπους για την αναθεώρηση των γνώσεων και των στάσεων τους, χρειάζεται ο κατάλληλος χειρισμός από τον εκπαιδευτή για ξεπεράσουν τη δυσκολία αυτή και να συνεχίσουν στο επόμενο στάδιο.

Οι προκαταλήψεις και η σταθερή άποψη που έχει για την πραγματικότητα ο κάθε ενήλικας, τον εμποδίζουν να αλλάξει εύκολα και να αναθεωρήσει τις απόψεις του. Εξάλλου «Οι αλλαγές στάσεων μέσω της μάθησης αποτελούν ίσως το πιο δύσκολο έργο που έχει να πραγματοποιήσει ο εκπαιδευτής ενηλίκων» (Rogers A. 1998, σελ.

290). Αυτό δυσχεραίνει το δεύτερο στάδιο όπου πρέπει να γίνει αυτό-διερεύνηση των συναισθημάτων που είναι συνέπεια του προβληματισμού για την κατάσταση που έχουν να διαχειριστούν οι εκπαιδευόμενοι.

Το ίδιο συμβαίνει με το άγχος και τους άλλους συναισθηματικούς παράγοντες καθώς και τη ψυχολογική κατάσταση και τις συναισθηματικές δυσκολίες που παρουσιάζονται στους ενήλικους κατά τη μαθησιακή διεργασία. Το άγχος *«μπορεί να προκύπτει από κάποιο χαρακτηριστικό της προσωπικότητας, σε συνδυασμό με πιέσεις που ασκούνται από τον εκπαιδευτή, στην ομάδα των εκπαιδευόμενων»* (Ευθυμίου Σ.)

Σε πολλές περιπτώσεις στην εκπαίδευση ενηλίκων συμβαίνει να λειτουργεί ως εμπόδιο η παραίτηση, με αποκορύφωση τη φυσική παραίτηση και ότι αρνητικό αυτό συνεπάγεται, αφού ο εκπαιδευόμενος διακόπτει τη συμμετοχή του στη μαθησιακή διεργασία και αποχωρεί από την εκπαίδευση. Έτσι δυσχεραίνεται η όποια μετασχηματίζουσα διεργασία εξελίσσεται μέσα στην ομάδα και τα μέλη χρειάζεται να καταβάλουν περισσότερη προσπάθεια για να συνεχίσουν απρόσκοπτα και να ολοκληρώσουν με επιτυχία το στάδιο αυτό.

Εμπόδιο στο στάδιο όπου γίνεται κριτική εξέταση των παραδοχών που σχετίζονται με την προβληματική κατάσταση, είναι η δυσκολία στην αλλαγή παγιωμένων αντιλήψεων και απόψεων που κατέχει μέχρι τώρα ο εκπαιδευόμενος.

Το ίδιο εμπόδιο στη συνέχεια επηρεάζει και το επόμενο στάδιο, της στοχαστικής επεξεργασίας, που είναι η διαμόρφωση από την ομάδα ενός σχεδίου δράσης, προκειμένου μέσα από αυτή τη διαδικασία να επιτυγχάνεται η απόκτηση νέων γνώσεων και δεξιοτήτων.

Η συστολή των εκπαιδευόμενων ενηλίκων συχνά τους εμποδίζει να συμμετέχουν ενεργά στην πειραματική δοκιμασία νέων ρόλων. Κατά συνέπεια δεν πετυχαίνουν την οικοδόμηση ικανοτήτων και αυτοπεποίθησης προκειμένου να κατακτήσουν νέες γνώσεις και δεξιότητες και να ενσωματώσουν νέες στάσεις ζωής.

Με το σωστό χειρισμό των εκπαιδευτών είναι εφικτό να αντιμετωπιστούν τα εμπόδια που παρουσιάζονται στην εκπαίδευση ενηλίκων, κατά τα στάδια της στοχαστικής επεξεργασίας έτσι ώστε ο κριτικός στοχασμός και αυτοστοχασμός να γίνει τρόπος ζωής, αφού *«η κριτική εγγραμματοσύνη καθιστά τα άτομα ικανά να*

συμμετέχουν στην πολιτιστική, πολιτική και οικονομική ζωή της κοινωνίας τους» (Travers P., 1992, οπ αν. ΥΠΕΠΘ 2008)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην εκπαίδευση ενηλίκων, που δεν είναι πάντα απρόσκοπτη, παρουσιάζονται συχνά πολλά εμπόδια τα οποία δυσχεραίνουν την πορεία της μαθησιακής διεργασίας. Τα εμπόδια αυτά έχουν σχέση με την οργάνωση της μαθησιακής διαδικασίας και τα εκπαιδευτικά προγράμματα, τις κοινωνικές υποχρεώσεις και τα καθήκοντα των ενηλίκων εκπαιδευομένων και με τα εσωτερικά εμπόδια τα οποία απορρέουν από την προσωπικότητα των ατόμων.

Τα περισσότερα από τα εμπόδια που αναφέραμε σε αυτή την εργασία είναι πιθανόν να παρουσιαστούν κατά τη διαδικασία του κριτικού στοχασμού-αυτοστοχασμού και να επηρεάσουν αρνητικά τα στάδια της στοχαστικής επεξεργασίας, κατά τον J. Mezirow, όπως αυτά αναφέρονται σύμφωνα με τη Θεωρία της Μετασχηματίζουσας Μάθησης.

Από το σωστό σχεδιασμό και συντονισμό ενός προγράμματος εκπαίδευσης ενηλίκων, στον οποίο θα λαμβάνονται υπόψη τα εμπόδια, η κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή, τα μέσα, όπως επίσης η γνώση και η εμπειρία των εκπαιδευτών των ενηλίκων, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και η επιτυχία του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κόκκος Α. (2008) *Εισαγωγή στην Εκπαίδευση Ενηλίκων*, τομ. Α, ΕΑΠ/Πάτρα

Κοντάκος Α. – Γκόβαρης Χ. (2006) *Εκπαίδευση ενηλίκων - Θεωρίες και μοντέλα εκπαίδευσης ενηλίκων*, Ινστιτούτο Διαρκούς Επιμόρφωσης, ΥΠΕΠΘ/Αθήνα

Rogers A. (1998) *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων*, Μεταίχμιο/Αθήνα

Πηγές

ΙΔΕΚΕ, *Ενημερωτικό έντυπο: Δεν είναι αργά... ΣΧΟΛΕΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ*, ΥΠΕΠΘ/2008

Ευθυμίου Σ. ΣΧ. ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΠΕ: *Εμπόδια - δυσκολίες επιμόρφωσης εκπ/κών Α/θμιας*, ανάκτηση 20/10/2012 από World Wide Web: <http://www.fa3.gr/arthra/26-empodia-epimorfosi-athmia.htm>